

50 éves a magyar jövő kutatás, 2018

jubileumi program lezárása

Rendező szerv: MTA IX. Osztály Statisztikai és Jövőkutatói Tudományos Bizottságának (SJTB)
Jövőkutatói Tudományos Albizottsága (JTAB)

MTA programok: JTAB ülések, valamint a VIII. Magyar Jövőkutatói Konferencia

2018. április 20. péntek, 11:00 – 13:30

JTAB ülés (MTA Irodaház, Nádor utca)

Hogy volt? A kezdeti lépésekről Kovács Géza születésnapján (1. melléklet)

2018. június 8. péntek, 10:30-tól

JTAB kihelyezett ülés az MTA Miskolci Akadémiai Bizottsággal és a Miskolci Egyetemmel együttműködve (MAB székház, Miskolc)

Hogyan tovább Észak-Magyarország? (2. melléklet)

2018. szeptember 7. péntek

JTAB kihelyezett ülés a Soproni Egyetem Közgazdasági Karán (Soproni Egyetem)

Emlékezés Gidai Erzsébetre (3. melléklet)

2018. december 14. péntek, 11:00 – 13:30

JTAB ülés (MTA Irodaház, Nádor utca)

2018. november 14 – 15. MTA IX. Osztály Magyar Tudomány Ünnepeinek kiemelt programja (4. melléklet)

„A múltból átívelő jövő” – VIII. Magyar Jövőkutatói Konferencia

Témablokkok: Jubileumi előadások, Kihívások a XXI. században, Üzleti prognosztika, Előrejelzés és foresight a kortárs jövő kutatásban, A jövő kulcsa: az emberi egészség, Fiatalok a jövőért?!, Kerekasztal beszélgetés a hazai jövő kutatás jövőjéről

Meghívásos konferencia, MTA Humán Tudományok Kutatóközpontja, kb. 120 fő

(5. melléklet)

Kiadványok és tervek

Absztrakt kötet magyar és angol nyelven (összeállította: Nováky Erzsébet)

Konferenciakötet (szerkesztők: Nováky Erzsébet és S. Gubik Andrea)

Olvasókönyv (szerkesztő: Kiss Endre) – 2019

On line kötet: a jubileumi program valamennyi írott anyaga (Pécs, Miskolc, Eger ea-ok) – 2019

Jövőkutatói tanulmányok a folyóiratok profiljának megfelelően – 2019

- Opus et Educatio (on line folyóirat) – felkérés, 2019. tavasz
- Magyar Tudomány – vendégszerkesztő Nováky Erzsébet, tanulmányok
- Zempléni Múzsza (Koncz Gábor)
- Polgári Szemle (Lentner Csaba)
- konferencia beszámoló (Bartha Zoltán, S. Gubik Andrea, Magyar Tudomány)
- recenzió (Györgypál Katalin: Magyar Tudomány, Bangó Jenő: Valóság)

Kapcsolódó programok

2018. augusztus 19. vasárnap

Gidai Erzsébet sírjának koszorúzása a Rákoskeresztúri Köztemetőben

(6. melléklet)

2018. április – november

Beszélgetések a jövőről (JTAB tagok személyes részvételével)

- általános iskolákban és középiskolákban, Gáspár Tamás tapasztalatainak felhasználásával
- Kristóf Tamás általános iskola; Gál Jolán, Kovács Attila középiskola; Tóth Attiláné egyetem/főiskola; Tóthné Szita Klára online
- A fiatalok széles bázisán kiindulva fenntartható jövőscenáriók – folyamatban

2018. április – október

- **Pályázat** kiírása „Írd/Rajzold le egy napodat 2050-ben címmel hirdetése, lebonyolítása és menedzselése” Koncz Gábor, TIT Stúdió (50 rajz, egy vers)
- **Facebookon keresztül**, Bartha Zoltán (19 pályázati anyag)

2018. április – november

Jubileumi emléklapok eredményes jövőkutatási munkáért (11 fő)

(7. melléklet)

Más szervezetekkel együttműködésben tervezett programok

2018. február 1. – május 4.

Színházi futurologia, Eötvös 10 Közösségi és Kulturális Szintér (Tóth Attiláné) – JTAB program

2018. május 8.

Jövőképek 2048, tudományos konferencia, Eszterházy Károly Egyetem, Eger
Tóthné Szita Klára – Nováky Erzsébet: „50 éves a hazai jövőkutatás” c. előadás

2018. május 30. – június 1. kevés jelentkező miatt törölve

International Environmental Education Conference, Futures Research Section, Eger
Tóthné Szita Klára: szekcióelnöki feladatok ellátása

2018. október 4. csütörtök

Pécsi Tudományegyetem Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola
Jövőkutatás és regionális tudományok kölcsönkapcsolata – **tudományos ülés**

PhD hallgatók számára (Varga Attila DI vezető, Nováky Erzsébet, előadók: Korompai Attila,
Kovács Attila, Kiss Éva, Lux Gábor (Kovács Géza unokája), Szabó Mátyás

(8. melléklet)

Jövőkutatás a médiában, honlapon

- SJTB honlapon hírek, összefoglalók a jubileumi év eseményeiről (Tóth Attiláné, Nováky Erzsébet)
- Beszélgetés a jövőről felvétel, Karcfm, Wekerle Sándor Főiskola (Tóth Attiláné)
- Beszélgetés Nováky Erzsébettel, Nők Lapja 2018. november 7.
- megjelenés: napilapban, interneten – elmaradt
- Facebook – 50 éves a magyar jövőkutatás (Tóthné Szita Klára)

A jubileumi év kiadásai (a szellemi hozzájárulást nem számítva): 1,5 mFt

- A konferenciakötet nyomdai költsége: 226 eFt (Kristóf Tamás: 250 eFt)
- Szerkesztés: 10 eFt (Gubik Andrea)
- Erik Overland úti és szállásköltsége: 507 eFt (PAIGEO Alapítvány támogatás)
- Erik ebéd: 5 eFt (Hideg Éva)
- Jubileumi emléklapok mappái: 100 eFt (Bartha Zoltán)
- A kérdőíves kutatás költsége: 60 eFt (Gál Jolán: 50 eFt, Tóthné Szita Klára: 10 eFt)
- Pályázat (hirdetés és díjazás): 61 eFt (Tóthné Szita Klára: 51 eFt, Bartha Zoltán: 10 eFt)
- Rajzpályázat: 15 eFt (TIT Stúdió)
- Büféebéd: 1. nap 300 eFt (Sabjanics István), 2. nap 202 eFt (Ligeti Zsombor: 99,4 eFt, Schmidt Péter: 82,8 eFt, Hideg Éva: 20 eFt)
- Ajándék borok: 14 eFt (Erik Overland és Tóth Levente számára, tartalékból)
- Temetői koszorú: 10 eFt (Schmidt Péter)

További feladatok

- a hazai jövő kutatás jövője (kerekasztal, dec. 14-i JTAB ülés és további beszélgetések)
- online kötet – 2019. tavasz
- olvasóköri kötet – 2019. tavasz
- tanulmányok, cikkek – 2019. tavasz
- „Felelősen a jövőért” Virtuális Interdiszciplináris Kutatócsoport – megalakítása
- Kovács Géza Kritikus Elágazások Jövőkutatói Kutatóközpont – megalakítása

Összegezés

- az eltervezett/elfogadott programot jelentős részben teljesítettük
- a konferenciáról pozitív vélemények érkeztek be, hasonlóan a JTAB kihelyezett üléseiről
- fejlesztendő/erősítendő:
 - a tudományos jövő kutatás elméleti és módszertani alapjai
 - a jövő kutatás egyes területei, folyamatos kutatások végzésével
 - a tudományos eredményeink láthatóvá tétele, láthatóságunk növelése
 - a tudományos jövő kutatás eredményeinek disszeminációja (tudományos és média vonalon)
 - kapcsolat a fiatalokkal
 - kapcsolat a jövő kutatás eredményeit hasznosító más tudományágakkal (MTA-n belüli és azon kívüli kapcsolatok)
 - szorosabb kapcsolat, együttműködés a jövő kutatók között
 - kutatási pályázatokon részvétel
 - nemzetközi kapcsolataink (oktatás, kutatás terén)
- új utak keresése:
 - társadalompolitikai kérdésekről rendszeresen vélemény formálása
 - kapcsolat a Miniszterelnökséggel (Lovász László)
 - kapcsolat a civil szférával
 - kapcsolat az üzleti szféra képviselőivel (bankok, Piac és Profit)
 - önálló honlap/facebook/blog
 - egyetemi (középiskolai) oktatás erősítése

Budapest, 2018. december 14.

Nováky Erzsébet
a Programtanács elnöke

A Programtanács elnöke: Prof. Dr. Nováky Erzsébet, az SJTB korábbi elnöke erzsebet.novaky@uni-corvinus.hu

Tagjai: Prof. Dr. Besenyei Lajos, Prof. Dr. Hideg Éva, Tóthné Prof. Dr. Szita Klára, Tóth Attiláné Dr.

Oldal 3

1. melléklet

50 éves a magyar jövő kutatás, 2018 Kovács Géza 90 éves lenne – emlékülés

2018. április 20-án az MTA IX. Osztály SJTB Jövőkutatói Tudományos Albizottság tagjai megtartották a jubileumi év első nagyrendezvényét, amelyre több régi szakmai barátot és a Jövő kutatás születésének kezdetén a munkában résztvevőt hívtak meg. Mivel az albizottság a hazai jövő kutatás intézményi keretek közötti művelése és egyetemi szintű oktatása kezdetének 50. évét ünnepli ebben az évben, természetes, hogy az első ünnepi ülést a Dr. Kovács Gézára való emlékezésnek szánták. Kovács Géza professzort a jövő kutatók mesterüknek tartják, mint ahogy ezt Nováky Erzsébet elmondta színes előadásában. Az ülés kezdeti megemlékezését Simai Mihály professzor, akadémikus tartotta, aki évfolyamtársa volt Kovács Gézának, és egész életükben szakmai és személyes barátság kötötte össze őket. Simai professzor a tőle megszokott vidámsággal emlékezett a régi időkre és több olyan történetet említett kettőjük életéből, és az akkori korból, amelyeket eddig nem hallottunk. Többen a vendégek és a bizottság tagjai közül is felszólaltak, és ezekből egyre erősebben kidomborodott Kovács Géza bölcs, empatikus személyisége, ami sajnos elég ritka a mai szakmai életben. Mindannyian elszorult torokkal emlékeztünk a szakmai munkájára és szervező képességére, segítő barátságára, türelmére és arra a jó hangulatra, amelyet maga körül mindig kialakított.

Nováky Erzsébet professzor, mint aki, ha megváltozott társadalmi körülmények között is, de igyekezett minden területen folytatni a Kovács Géza által megalapozott oktatási, tudományos szervezési és -fejlesztési tevékenységet, előadásában felidézte Kovács Géza könyveit, kiemelte azok lényegi mondanivalóját, és utalt a keletkezésükre is. Egy érdekes és fontos folyamatot mutatott be ezzel a jövő kutatás életével kapcsolatban is, utalva azokra a nehézségekre és csatározásokra, amelyeket a jövő kutatás tudományos elismertetése és elfogadtatása érdekében Kovács Gézának rendszeresen meg kellett vívnia.

A megemlékező ülésre meghívták Kovács Géza lányát és unokáját is. Lux Gábor, a pécsi Regionális Kutatások Intézetének tudományos főmunkatársa a megemlékezés során elhangzott őszinte, meleg, érzelmes szavakat megköszönve a család akkori életével kapcsolatban megemléltette, hogy Kovács Géza otthoni körülmények között is roppant türelmes, az érdekeket képviselő és pontos ember volt.

Az emlékek felidezéséhez hozzájárultak Tóth Attilánának a kezdetektől megőrzött, mára már megsárgult dokumentumai, amelyeket mindenki megtekinthetett, elolvashatott.

A régi barátságok újra szervezésével, kellemes hangulatban zárult az emlékülés.

Tóth Attiláné

2. melléklet

50 éves a magyar jövő kutatás, 2018 JTAB kihelyezett ülés az MTA Miskolci Akadémiai Bizottsággal és a Miskolci Egyetemmel együttműködve

2018. június 8-án Miskolcon, a Magyar Tudományos Akadémia miskolci bizottságának székházában tartotta soron következő emlékező ülését a Jövőkutatói Tudományos Albizottság. Miskolc az 50 éves hazai jövő kutatás egyik jelentős bástyája volt és ma is az, ezért szerveztük az első vidéki megemlékező ülésünket itt. Fontosnak tartottuk, hogy Miskolc és környékének, egyetemének jövőjéről essen szó. Felkértük azokat az ismert kutatókat, akik gyakorlatban is foglalkoznak Miskolc és környékének jövőjével, hogy tartsanak tájékoztató előadásokat. Gál Lajos szerint a bor és a borkultúra pozitív hatással lehet a környék fejlődésére, világszínvonalú megjelenésére a következő évtizedekben. Kocsis Károly Borsod-Abaúj-Zemplén megye népesség szerkezetének kialakulásáról és ennek jövőjéről beszélt. Rostás László, a város főépítésze azokat a lehetőségeket ismertette, amelyek meghatározhatnák a város jövőbeli pozitív arculatát, a globális és regionális folyamatok tükrében. Besenyei Lajos az egyetem lehetőségeiről, jövőjéről szövelt, valamint a gazdasági prognosztika jelentőségéről.

Részletes tájékoztatót kaptunk a Miskolci Akadémiai Bizottság sokrétű, színes tevékenységéről, Roósz András akadémikustól, a MAB elnökétől.

Az ülés levezető elnöke, Tóthné Szita Klára bejelentette a „Felelősen a jövőért” Virtuális Interdiszciplináris Kutatócsoport megalakulását, beszélt a kutatás céljairól is. A kutatócsoport első tevékenysége különböző kérdőívek, beszélgetések és interjúk során felmérni a hazai 17-24 év közöttiek elképzeléseit a jövőről.

Köszönet az előadónak a remek és sok információt közlő előadásaiért, amelyekkel hozzájárultak az egyéves ünnepi programunk színvonalas lebonyolításához.

Tóth Attiláné

3. melléklet

Megemlékezés Gidai Erzsébet halálának 10. évfordulója alkalmából, Sopronban

A Soproni Egyetem Lámfalussy Sándor Közgazdaságtudományi Kar és a Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztály Statisztikai és Jövőkutatói Tudományos Bizottsága együtt emlékezett meg Gidai Erzsébetről, a kar alapító dékánjáról és a jövőkutatói tudományos közélet kiváló szakemberéről, 2018. szeptember 7-én, Sopronban.

A megemlékezés tervét Fábián Attila, akkori dékán (most helyettes államtitkár), vetette fel, még 2018 tavaszán és megbízta Katonáné Tornay Juditot a szervezéssel.

Közismert, hogy a múlt idő hatására a régi élmények átszíneződnek, színesebbek lesznek vagy szürkén belemosódnak a mindennapok gondjaiba. Ez attól is függ, hogy kire emlékezünk. Gidai Erzsébet az alkotás 12 évét töltötte Sopronban a Közgazdaságtudományi Kar megszervezésével, a tudományos színvonal gondozásával, a tárgyi feltételek megteremtésével. Sok munkatárs aktív segítségére volt szükség, amit meg is kapott. Közben nem hanyagolta el a jövőkutatással kapcsolatos tudományos munkásságát sem, írt, előadott, konferenciákat szervezett, és 11 éven át volt elnöke a Magyar Tudományos Akadémia Jövőkutatói Bizottságának is.

Ezekre az időkre emlékezve 70-80 régi munkatárs, barát gyűlt össze és több mostani hallgató is. Hatan mondták el a közönség előtt emlékeiket, humorral, szeretettel fűszerezve és a hallgatóság, bólogatott, mosolygott, nevetett, felidézve a régi történeteket.

A beszélgetésbe hajló emlékezés késő délutánig tartott az állófogadáson. Szívesen emlékeztünk együtt, és emlékeztettük egymást a régi idők eseményeire.

A megemlékezést Katonáné Tornay Judit közismerten gondos, alapos szervező munkája tette mindenki számára kellemessé és felejthetlenné. Köszönjük, hogy hallhattuk újból a professzor asszony kedvenc versét és dalát. A közös munkával töltött éveket újból átélve megerősödünk hitünkben: érdemes szeretettel dolgozni a közösségért.

Tóth Attiláné

4. melléklet

A múltból átívelő jövő

VIII. Magyar (Jubileumi) Jövőkutatási Konferencia

az MTA Gazdaság- és Jogtudományok Osztályának osztályrendezvénye
a Magyar Tudomány Ünnepe alkalmából

50 éves a magyar jövőkutatás, 2018

2018. november 14-15.

Magyar Tudományos Akadémia Humán Tudományok Kutatóháza
Nagy előadóterem
1097 Budapest, Tóth Kálmán u. 4.

A konferencia fő szakmai támogatói:

A konferencia programja

2018. november 14. szerda – MTA Humán Tudományok Kutatóháza

9.00-9.20 50 éves a magyar jövőkutatás – Megnyitó

Levezető elnök: Palánkai Tibor

Köszöntő: Vékás Lajos, az MTA Társadalomtudományi alelnöke

Köszöntő: Palánkai Tibor, az MTA IX. Osztály tagja

9.20-11.40 Jubileumi előadások és események

Levezető elnök: Palánkai Tibor

- 9.20-9.40 Simai Mihály: A magyar jövőkutatás fél évszázada és a globális változások főbb irányai
- 9.40-10.05 Erik Øverland: Universal Perspectivism: Contemporary Developments within the International Field of Futures Studies and Research
- 10.05-10.25 Nováky Erzsébet: A magyar jövőkutatás történelmi léptékben
- 10.25-10.40 Besenyei Lajos: A hazai prognosztika 50 éve
- 10.40-11.05 Greetings from abroad
- 11.05-11.20 Jubileumi emléklapok ünnepélyes átadása
- 11.20-11.30 „Egy napod 2050-ben” pályázat – díjátadás
- 11.30-11.40 Babits Mihály: Örökké ég a felhők mögött (Tóth Levente színművész)

11.40-12.0 Kávészünet

12.00-13.30 Kihívások a XXI. században

Levezető elnök: Nováky Erzsébet

- 12.00-12.15 Csizmadia Norbert: Geofusion – Mapping of the 21st Century
- 12.15-12.30 Lóránt Károly: A magyar gazdaság kilátásai
- 12.30-12.45 Sabjanics István: A biztonsági kihívások diverzitása
- 12.45-13.00 Szarka László: Hazánk a környezetbiztonsági kihívások közepette
- 13.00-13.15 Hullám István – Schmidt Péter: Egészségügyi kihívások és válaszok
- 13.15-13.30 Tóth Attiláné: Sztereotípiák a tudományos jövőkutatás körül

13.30-14.30 Szünet (Büféebéd)

14.30-15.40 Üzleti prognosztika és kvantitatív módszertan

Levezető elnök: Besenyei Lajos

- 14.30-14.45 Palócz Éva: A gazdasági előrejelzések kihívásai
14.45-15.00 Kovács Levente: Gazdasági előrejelzések hitelintézeti adatok és aktivitások alapján
15.00-15.15 Sipos Béla: Konjunktúra-ciklusok a gazdaságban
15.15-15.30 Belyó Pál: Tervezzünk, de csak ceruzával! A gazdasági változások és az előrejelzések
15.30-15.40 Hozzászólások

15.40-16.00 Kávészünet

16.00-17.00 Üzleti prognosztika és kvantitatív módszertan – folyt.

Levezető elnök: Tóthné Szita Klára

- 16.00-16.15 Szalmáné Csete Mária: Mit tehetnek a vállalatok a fenntartható gazdálkodásért?
16.15-16.30 Deák István: Munkaerő problémák az elkövetkező 20 évben Magyarországon
16.30-16.45 Juhász Zita: A pénzügyi közvetítő szektor átalakulásának lehetősége a következő évtizedekben
16.45-17.00 Hozzászólások

2018. november 15. csütörtök – MTA Humán Tudományok Kutatóháza**9.00-10.20 Előrejelzés és foresight a kortárs jövőkutatásban**

Levezető elnök: Hideg Éva

- 9.00-9.10 Hideg Éva: Előrejelzés Mátyás király korában
9.10-9.25 Kristóf Tamás: Vállalatok hosszú távú (15-20 éves) bedőlési valószínűségének előrejelzése
9.25-9.40 Obádovics Csilla: A népesség-előreszámítás módszere és a népesség várható alakulása 2011-2080 között
9.40-9.55 Bartha Zoltán, Sáfrányné Gubik Andrea: Technológiai változások – társadalmi fékek és ösztönzők
9.55-10.10 Mikulás Gábor: Döntéshozatal biztonságának növelése – az információs tanácsadó munkája
10.10-10.20 Hozzászólások

10.20-10.40 Kávészünet

10.40-11.50 Előrejelzés és foresight a kortárs jövőkutatásban – folyt.

- 10.40-10.55 Kiss Endre: Tárgyalásos jövő: a globális társadalom nyomában
10.55-11.10 Pitlik László: Konzisztencia-orientált előrejelzés és foresight a kortárs jövőkutatásban
11.10-11.25 Alács Péter: Mikro, makro és mezo a jövőkutatásban
11.25-11.40 Hideg Éva – Mihók Barbara – Gáspár Judit – Schmidt Péter – Márton András – Báldi András: Jövőkutató szakértők értékelő szerepe az első hazai jövőfülkészési – Horizon Scanning – eljárásban
11.40-11.50 Hozzászólások

11.50-12.00 Kávészünet

12.00-13.25 Előrejelzés és foresight a kortárs jövőkutatásban – folyt.

- 12.00-12.15 Retek Mihály: Hajtóerők meghatározásának módszerei a WEB-es forgatókönyv készítéshez
12.15-12.30 Monda Eszter – Nováky Erzsébet: A jövőkutatás és az információrendszerek kapcsolatának értelmezése
12.30-12.45 Márton András: A jövőorientáltság szerepe a fenntartható energiagazdálkodásban
12.45-13.00 Csécsi Dávid: A foresight mint eszköz a hajléktalanság kutatásában és kezelésében
13.00-13.15 Kovács Ádám Tamás: Az építészeti tervezés jövője Magyarországon az elkövetkező 20 évben
13.15-13.25 Hozzászólások

13.25-14.00 Szünet (Büféebéd)

14.00-15.10 A jövő kulcsa: az emberi egészség

Levezető elnök: Schmidt Péter

- 14.00-14.15 Győrffy Zsuzsa: (M)ilyen a 21. századi orvos?
14.15-14.30 Ficzer Andrea: A jövő kórháza
14.30-14.40 Horváth Tamás: A közösségi média hatása az orvos-beteg kapcsolatra
14.40-14.50 Lévay György: Robotika a páciensekért
14.50-15.00 Sándor Judit: Genetikai jövőkép a bioetikus szemével
15.00-15.10 Hozzászólások

15.10-15.25 Kávészünet

15.25-16.05 A jövő kulcsa: az emberi egészség – folyt.

- 15.25-15.35 Farkas József: Példa hazai fejlesztésű eszközre: WIWE: EKG mérő, stroke és hirtelen szívmegállás rizikót jelző készülék
- 15.35-15.45 Tóth Gábor: InSimu
- 15.45-15.55 Szalay Kristóf: Hatékonyabb klinikai gyógyszerfejlesztés mesterséges intelligencia segítségével
- 15.55-16.05 Fuchs Péter: A 3D nyomtatás alkalmazási területei

16.05-16.20 Kávészünet

16.20-17.20 Fiatalok a jövőért?!

Levezető elnök: Tóth Attiláné

- 16.20-16.35 Tóthné Szita Klára: A múltból átívelő jövő
- 16.35-16.50 Gáspár Tamás – Pataki Istvánné: Kicsi vagyok én, majd megnövök én... A munka világa a jövőben kisiskolások szemével
- 16.50-17.20 Hozzászólások

17.20-17.55 Kerekasztal beszélgetés a hazai jövő kutatás jövőjéről

Levezető elnök: Tóth Attiláné

Vélemények, hozzászólások: Koncz Gábor, Hideg Éva ... (folytatás: a 2018. decemberi JTAB ülésen)

17:55-18:00 Záró gondolatok

Nováky Erzsébet: Üzenet a jövőnek

Budapest, 2018. november 14.

Nováky Erzsébet
a Programtanács elnöke

5. melléklet

Ünnepeltek a magyar jövőkutatók

Az intézményes magyar jövő kutatás megalapításának 50. évfordulójára éves programsorozattal emlékeztek a magyar jövőkutatók.

A magyar jövő kutatás kezdetei 1968-ra nyúlnak vissza. A Római Klub alapításával egyidőben a Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem Népgazdaság Tervezése Tanszékén Kovács Géza egyetemi tanár jövő kutatás témakörben kutató szemináriumot hirdetett, ami a jövő kutatás hazai egyetemi szintű oktatásának alapját képezte. A hazai jövő kutatás intézményes kereteinek kidolgozásával a cél a szocialista viszonyok közötti jövő kutatás sajátosságainak kutatása, elméleti-módszertani kérdéseinek tisztázása, a nemzetközi jövő kutatási szakirodalom gazdagítása, a kutatás és az oktatás szoros egységének fenntartása és a nemzetközi kapcsolatok kiépítése és bővítése volt.

A programsorozat induló eseményeként Kovács Gézára, az intézményes magyar jövő kutatás megalapítójának 90. születésnapjára emlékeztünk. Az év folyamán az MTA IX. Osztály Statisztikai és Jövőkutatói Tudományos Bizottságának Jövőkutatói Tudományos Albizottsága Egerben, Miskolcon, Sopronban és Pécsen kihelyezett tudományos üléseket szervezett, amelyeken a jövő kutatás egy-egy aktuális kérdéskörét vitattuk meg.

A programsorozat kiemelt eseménye volt *A múltból átívelő jövő* című VIII. Magyar (Jubileumi) Jövőkutatói Konferencia, amelynek megrendezésére a Magyar Tudomány Ünnepe, 2018. november 14-15-én került sor az MTA Humán Tudományok Kutatóházában. Köszönet a IX. Osztálynak, hogy jubileumi konferenciánkat elfogadta az MTÜ osztályrendezvényének.

A multidiszciplinaritás jegyében megrendezett konferencia Vékás Lajos akadémikus, az MTA társadalomtudományi alelnökének köszöntőjével kezdődött. Beszédében megállapította: „A tudományos diszciplínák szolid aprómunkájának eredményei és ezeknek az eredményeknek interdiszciplináris összegzése segíti a jövő kutatást emberileg elérhető sikerhez. Büszkék lehetünk arra, hogy magyar kutatók, magyar tudományos intézetek már fél évszázad óta részt vállalnak ebben az igényes munkában.” A IX. Osztály nevében Palánkai Tibor üdvözölte a résztvevőket, hangsúlyozva az esemény fontosságát.

A konferencia meghívott külföldi vendége Erik Øverland, a World Futures Studies Federation elnöke az Universal Perspectivism-ről fejtette ki gondolatait. A jubileumi előadások a hazai jövő kutatás elmúlt 50 évének fejlődési ívét vázolták fel, kiemelve a nemzetközi jövő kutatáshoz való töretlen kapcsolódást. Simai Mihály ennek keretében kitért a felzárkózás lehetőségeire, Nováky Erzsébet a kutatási eredményekre és az akadémia szerepére, Besenyei Lajos az üzleti prognosztika hazai és nemzetközi vetületére.

Öt témablokkban – kihívások a XXI. században, az üzleti prognosztika és kvantitatív módszertan, előrejelzés és foresight a kortárs jövő kutatásban, a jövő kulcsa: az emberi egészség és a fiatalok a jövőért – mutattuk be a jövő kutatás aktuális kérdésköreit. A témablokkok vezetői – Nováky Erzsébet, Besenyei Lajos és Tóthné Szita Klára, Hideg Éva, Meskó Bertalan, valamint Tóth Attiláné – gazdag programot

állítottak össze. A tudományos előadások jövő kutatás-elméleti és módszertani kérdéseket érintettek, és a jövő olyan, kutatással alátámasztott problémaköreit boncolgatták, amelyek felvázolták a pozitív jövők létrejöttének esélyeit is. Kellő bölcsességgel kedvezőbb jövőbeni állapot is kiépíthető a globális és a geopolitikai változások fő irányai, a biztonság, különösen a környezeti biztonság, az egészségügyi kihívások és válaszok, valamint a jövő kutatási sztereotípiák területén is. A szakmaspecifikus témák tágabb kontextusba helyezése igazolta a jövő kutatási megközelítésmód jelentőségét. A hazai jövő kutatás jövőjéről Tóth Attiláné vezetésével kerekasztal formában beszélgettünk.

A tudományos konferencián a hazai jövő kutatás elkötelezett kutatói-oktatói emléklap kitüntetésben, az ötven év múlva várható jövőkép témakörben meghirdetett általános és középiskolás pályázat nyertesei díjazásban részesültek. Megnyugtató volt azt látni és hallani, hogy fiataljaink a jövőnek nemcsak a katasztrófajellegű, hanem a kedvező változatát is el tudják képzelni, és ha szükséges, tennének is érte.

A 120 fő részvételével lezajlott konferencia betöltötte küldetését: a hazai jövő kutatás megalapítóira történő emlékezés és tisztelgés mellett helyzetképet adtunk a magyar jövő kutatás jelenlegi állásáról, és több előadásban is előretekintettünk a következő 50 évre.

Köszönjük az előadóknak, a Programtanács tagjainak, a szervezőknek, a konferenciakötet szerkesztőinek és mindazoknak a munkáját, akik bármilyen módon hozzájárultak a konferencia sikeréhez.

Nováky Erzsébet
az „50 éves a magyar jövő kutatás, 2018”
Programtanács elnöke

Tóthné Szita Klára
az MTA IX. Osztály SJTB
Jövőkutatói Tudományos Albizottság
elnöke

Budapest, 2018. november

6. melléklet

Emlékezés Gidai Erzsébetre, halálának 10 éves évfordulóján, a Rákoskeresztúri temetőben

Schmidt Péter szervezésében 2018. augusztus 26-án délután nagyon sokan, barátok, munkatársak, családtagok összegyűltünk, hogy emlékezzünk szeretett kollégánkra, barátunkra, Gidai Erzsébetre. A Magyar Tudományos Akadémia IX. Osztálya Statisztikai és Jövőkutatói Tudományos Bizottsága Jövőkutatói Tudományos Albizottságának több tagja eljött a közös megemlékezésre. Sokan vidékről érkeztek.

Esős nap utáni lehűlés alkalmassá tette a hosszúvá nyúlt beszélgetést a sírnál. A jelen levők között ott voltak a professzor asszony imádott gyermekei, Réka és Zsombor családjukkal együtt. Négy unokájának sajnos csak mi, a barátok örülhettünk. Tudjuk, hogy Gidai Erzsébet életében a család nagyon fontos volt, így mi az ő boldogságára gondolva, szeretettel néztük Réka három fiát és Zsombor kislányát, és azt is, hogy az ötödik unoka hamarosan meg fog születni.

Az első emlékező Schmidt Péter volt, aki kiemelte Gidai Erzsébet segítő készségét, a fiatalok támogatását, és azt a képességét, hogy meglátta a tanítványaiban a tehetséget. Több szép történetet mesélt el a saját életéből, amelyek családotól a professzor asszonyhoz és az ő családjához kötődtek. A többi megemlékező is a barátság, a személyes kapcsolatok felejthetetlen szépségét őrző eseményeket idézett fel.

A sírt sok virág és két gyönyörű koszorú borította el.

Tóth Attiláné

7. melléklet

Jubileumi emléklapok adományozása Indoklás

Gáspár Tamás: a jövő kutatás és a közgazdaságtan összekapcsolásáért, a korszakváltások előrejelzéséért és a hazai jövő kutatás nemzetközi kapcsolatainak erősítéséért (idén 50 éves!).

Hideg Éva: a jövő kutatás folyamatosan magas szintű műveléséért, nagyszámú nemzetközi hivatkozás eléréséért, a Jövő kutatás PhD képzésben való részvételéért és az MTA doktora cím eléréséért (2012).

Hronszky Imre: a jövő kutatás és az innováció, valamint a kockázatelemzés összekapcsolásáért, a hazai jövő kutatás német kapcsolatainak erősítéséért, a Magyar UNESCO Bizottságon belüli Jövő kutatási Bizottság megszervezéséért.

Kiss Endre: a jövő kutatás és a globalizáció filozófiai kérdéseinek összekapcsolásáért, a globális aktorok kutatásáért, a hazai jövő kutatás nemzetközi kapcsolatainak ápolásáért, 70. születésnapján.

Koncz Gábor: a jövő kutatás kultúrpolitikai szerepének és feladatainak kutatásáért, a kutatási eredmények népszerűsítéséért (a TIT Stúdió keretében is) és a jövő kutatás melletti elkötelezettségéért.

Korompai Attila: a jövő kutatás és a regionalitás összefüggéseinek kutatásáért, a jövő kutatás hazai és nemzetközi fórumokon való elfogadtatásáért.

Kovács Attila: a jövő kutatás 50 éven keresztül műveléséért és elismertetéséért, az akadémiai bizottságban végzett munkájáért, 80. születésnapján.

Kórodi József: a hazai jövő kutatás kialakulásában és elismertetésében játszott elvülhetetlen szerepéért és folyamatos támogatásáért, a régiókutatások bekapcsolásáért a jövő kutatásba, a jövő kutatók doyenjének.

Mosoniné Fried Judit: a hazai jövő kutatás kialakulásában játszott szerepéért, az MTA Tudományos Szervezési (Kutatásszervezési) Intézetében végzett tudománypolitikai munkájáért és a jövő kutatás melletti elkötelezettségéért.

Nagné Czanka Valéria: a hazai jövő kutatás eredményeinek gyakorlatba való átültetéséért, a zselici térség jövő képeinek kidolgozásáért és a jövő kutatás melletti elkötelezettségéért.

Sipos Béla: a magyar jövő kutatás kialakulásában betöltött szerepéért, a konjunktúra- és ciklus kutatások műveléséért, a hazai árprognózisok gyakorlati jelentőségének képviselőjéért, a jövő kutatás mellett 50 éven keresztül hűségéért.

Nováky Erzsébet

8. melléklet

„Jövő kutatás és a regionális tudományok kölcsönkapcsolata”

tudományos ülés Pécssett

Zsúfolásig megtelt a PTE Közgazdaságtudományi Kar Rektori Tanácssterme, 2018. október 4-én, ahol a Regionális Politika és Gazdaság Doktori Iskola és az MTA IX. Osztály Jövőkutatói Tudományos Albizottsága az „50 éves a magyar jövő kutatás, 2018” program keretében „Jövő kutatás és a regionális tudományok kölcsönkapcsolata” címmel tudományos ülésre került sor. Öt előadás hangzott el.

Korompai Attila, CSc: „A jövő kutatás szerepe a területi folyamatok alakulásában – tapasztalatok és lehetőségek

A települések és térségek folyamataiba történő beavatkozások a történelem folyamán mindig tartalmaztak jövővel kapcsolatos gondolatokat. A tervezéssel foglalkozók számára a jövő iránti érdeklődés szinte „szakmai ártalom”. Az ideák mindmáig ható, a tervezői kreativitást befolyásoló tényezők. A jövő kutatás iránti igényeket kezdetben a népességszám, majd a normatívák változásai iránti érdeklődés jellemezte. A problémaorientált tervezés elemei ma is élnek, bár ez háttal a jövő felé haladást jelent. A hazai jövő kutatás indulása szorosan kapcsolódott a területi tervezésben a jövőkép iránti igény megjelenéséhez. A stratégiák lehetőségterének korrekt kidolgozását segíti a forgatókönyvek bevezetése. Napjaink participatív tervezésének és a megvalósításnak fontos támogatója a regional foresight technika alkalmazása. A kapcsolatok hiányosságai miatt a fejlesztést ma is több következtetlenség jellemzi.

Kovács Attila, CSc: „Pécs Általános rendezési terve mint az első hazai regionális terv 1965-ben”

Az ÉVM támogatásával Kiss Dénes építész 1964-ben Angliában tanulmányúton járt a regionális és várostervezés témában. Az ott szerzett elméleti és gyakorlati ismeretek alapján kezdtük meg Pécssett az új módszertan honosítását és alkalmazását. A többbtrű és többféle módszertannal felvett adatok felvételét és modellezését én végeztem és irányítottam, éppen úgy, mint a matematikusokat (Prékopa András, Klavszky Emil és Bakó András), akik a matematikai modelleket, és azok futtatására alkalmas programcsomagokat készítettek el. A futtatások irányítása és ellenőrzése már ismét kettőnk feladatát képezte.

A tervezés során a „Fratar” modell segítségével ismertük meg a város és környéke forgalmának mennyiségi és minőségi értékeit. A „Gravity” modell biztosította az egyes lakóterületek mint kibocsátó területek és az egyes munkahely típusok mint befogadók ún. taszító és befogadó energiák értékeit. Ezek segítségével alakítottuk ki a tervezett városszerkezet három alternatíváját, amelyeket a „Ráterhelési” modell segítségével a tényleges, majd a tervezett úthálózat alternatívákra terhelünk. A megye és a város állami és párt vezetése elé – kérésükre – a legjobbnak tűnő alternatívát terjesztettük elő egy szakmai zsűrizés után. A megye és a város vezetése a munka során mindvégig igen nagy megértést és támogatást biztosított.

A terv elfogadása után készült el „Hálódigram eljárással” a permanens tervezés és az irányítás részére 3 db hálódigram 30, 10 és 5 évre. A feladatokat a megfelelő időtávra vonatkoztatva a lehetséges mélységben és pontossággal megfogalmaztuk.

A terv elfogadása után 1967-ben Pécssett a KGST ÉÁB ülése megtárgyalta és elfogadta a módszertant. Bevezetését hazai és nemzetközi viszonylatokban is ajánlotta. Ezt követően az UVATERV mérnökei – betanítással és irányítással – kilenc magyar város tervezésénél és három nemzetközi tender esetében alkalmazták a modellrendszert.

Kiss Edit Éva, DSc: „A magyar ipar területi folyamatai a negyedik ipari forradalommal összefüggésben”

Az utóbbi években a negyedik ipari forradalom hatalmas változásokat indukál az ipari termelés folyamatában, ami az ipar térbeli elhelyezkedésére, a telephelyválasztás kérdésre is kihat. Az előadás keretében (NKFI által támogatott kutatás, projektszám:125091) azt vizsgáltuk a vállalkozások hozzáférhető 2016-os infokommunikációs statisztikai adataira alapozva, hogy a negyedik ipari forradalom mennyire előrehaladott és milyen területi sajátosságai vannak. A különböző indikátorok alapján éles regionális különbségek figyelhetők meg. A főváros térségében és az Észak-Dunántúlon a legkedvezőbb a vállalkozások infokommunikációs ellátottsága, ami az ottani magasabb ipari vállalkozás koncentrációnak is betudható, míg az ország keleti és déli felében jóval kedvezőtlenebbek az értékek.

Lux Gábor, PhD: Járt utat járatlanért el ne hagyj? Meghaladható-e a függő piacgazdasági modell a közép-európai iparban?

Alapkérdés: Milyen fejlődési pályán érdemes tovább haladnia a közép-európai (magyar) feldolgozóiparnak? Elméleti keret:

- evolúciós gazdaságföldrajz (útfüggőség, fejlődési pályák)
- kapitalizmus-változatok elmélete (varieties of capitalism)
- a bejárt fejlődési pálya eredményei és korlátjai
- továbblépés a jelenlegi fejlődési modellben
- alternatív fejlődési utak
- fejlesztő állam és nemzeti bajnok vállalatok
- endogén fejlődés és a hazai közép vállalatok megerősítése (a hangsúly az utóbbiakra helyezve).

Szabó Mátyás, PhD: Jövőkutatás a vidékfejlesztés tervezésében

Az előadás bemutatta a tervezés tevékenységének természetességét és a forgatókönyv-képzés hétköznapi voltát. A környezeti és mezőgazdasági tényezők (táj-, erdészeti és mezőgazdálkodási időtávjai miatt) átlagosnál nagyobb vidéki jelenlétével magyarázva igazolta a hosszú távú tervezés – ezáltal a jövőkutatás – vidékfejlesztési tervezésben való alapvető szükségességét. A hazai országos és helyi vidékfejlesztési tervezés gyakorlatát ilyen szempontból elemezve levonta a következtetést a hosszú távú szemlélet hiányáról.

Az előadásokat követő vita a felhasznált adatok megbízhatóságát, a gravity modell használatát, a korábbi területi modellek megismételhetőségének lehetőségét, a fejlesztés vs. visszafejlesztés kérdését, valamint a vidékfejlesztés és a humán kapacitás kapcsolatát érintették. A vita Kovács Géza gondolatával zárult: „Hagyjunk csekket kitöltetlenül!” A következő generációk számára is meg kell hagyni a döntés lehetőségét!

A résztvevők a PTE Regionális Politika és Gazdaságtan Doktori Iskola vendégszeretétét és korszerű büfétjét élvezték. Köszönet ezért a doktori iskola vezetőjének, Varga Attila egyetemi tanárnak.

Nováky Erzsébet